

МОДЕЛЬ БАГАТОВЕКТОРНОЇ СИСТЕМИ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

У статті представлено регіональну модель неперервної освіти педагогічних працівників, що створена на основі програмно-цільового проектування та спрямована на реалізацію компетентісно зорієнтованого підходу в системі підвищення кваліфікації. Визначено структурні компоненти даної моделі (вектори, модулі), їх складові та наведено опис модуля «Якість дошкільної освіти».

Ключові слова: *неперервна освіта, програмно-цільовий підхід, регіональна модель.*

В статье представлена региональная модель непрерывного образования педагогических работников, созданная на основе программно-целевого проектирования и направленная на реализацию компетентностно ориентированного подхода в системе повышения квалификации. Описаны структурные компоненты данной модели (векторы, модули), их составляющие и приведено описание модуля «Качество дошкольного образования».

Ключевые слова: *непрерывное образование, программно-целевой подход, региональная модель.*

In the article presents a regional model of continuing education of teachers, created on the basis of target-oriented design and aimed at implementation of the competence-based approach in the training. Identified the structural components of the model (vectors, modules), their components and the description of the module «The quality of pre-school education».

Key words: *continuing education, target-oriented approach, the regional model.*

Актуальність проблеми. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується зміною освітньої парадигми: реалізацією багатокомпонентного, варіативного змісту освіти та широким упровадженням інноваційних педагогічних технологій, нових концепцій та ідей. Зміст освіти насичується різними освітніми програмами, що сприяють розвитку в учнів умінь і здібностей оперувати інформацією, творчо розв'язувати поставлені задачі.

У цих умовах особливого значення набуває розвиток професійної компетентності та майстерності вчителя, вихователя, керівника навчального закладу в системі неперервної післядипломної педагогічної освіти.

Викладення основного матеріалу. Починаючи з 2007 року, навчальна та науково-методична робота Харківської академії неперервної освіти здійснюється за регіональними програмно-цільовими проектами, які мають на меті багатоаспектне вирішення актуальних питань розвитку освіти в регіоні, підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, розробку й експериментальну апробацію інноваційних систем роботи навчальних закладів і моделей навчально-виховного процесу.

Програмно-цільовий підхід в освіті забезпечує паралельну реалізацію двох типів інтеграції: просторової (об'єднання зусиль усіх суб'єктів) та послідовної (єдність етапів процесу досягнення кінцевої мети). Він також передбачає інтеграцію та синтез основних принципів управління і планування: комплексність, зв'язок цілей та ресурсів, конкретність. У науковій літературі визначені основні ознаки програмно-цільового управління: системне розуміння об'єкта, скерованість на результат, комплексний аналіз проблеми, комплексний підхід до вибору цілей та способів їх досягнення, створення цільової програми (документа), прагнення до максимальної ефективності досягнення цілей при раціональному використанні ресурсів, інтеграція зусиль суб'єктів на всіх рівнях реалізації програми [2; 4-6].

Тенденції розвитку освітньої сфери сьогодні вимагають комплексного вирішення завдань, які поставлені перед методичними службами всіх рівнів, структурних і змістовних змін у плануванні їх роботи та координації діяльності. Це зумовило актуальність розробки багатовекторної системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників у атестаційний та міжатестаційний періоди в Харківському регіоні на основі програмно-цільового підходу.

Метою створення багатовекторної системи є реалізація компетентісно зорієнтованого підходу до підвищення кваліфікації, упровадження різних моделей і форм неперервної професійної освіти, що забезпечать кожному педагогові формування індивідуальної освітньої траєкторії для подальшого професійного, кар'єрного й особистісного зростання. Це, у свою чергу, сприятиме професійній мобільності педагогічних працівників – мотивації та усвідомленню необхідності навчатися упродовж життя в умовах швидкоплинних суспільних змін і, відповідно, змін освітньої парадигми. Тому із 2011 року провідною науково-методичною темою в регіоні визначено «Формування професійної мобільності педагогічних працівників регіону в умовах багатовекторної системи неперервної освіти».

Регіональна модель багатовекторної системи неперервної освіти структурована за напрямками діяльності (векторами), побудована за модульним принципом (вектор → модулі) і складається з 15 векторів (56 модулів) (табл. 1).

Структура багатовекторної системи неперервної освіти педагогічних працівників навчальних закладів Харківського регіону

Вектор I. Підвищення кваліфікації педагогічних кадрів	Модуль 1. Очно-заочна система навчання
	Модуль 2. Кредитно-модульна система навчання
	Модуль 3. Дистанційне навчання
	Модуль 4. ІКТ-компетентність педагога
Вектор II. Дошкільна освіта	Модуль 1. Якість дошкільної освіти
	Модуль 2. Наступність між дошкільною та початковою освітою
	Модуль 3. Духовно-моральне виховання дошкільників
	Модуль 4. Психологічний супровід дошкільної освіти
Вектор III. Початкова освіта	Модуль 1. Якість початкової освіти
	Модуль 2. Наступність між початковою та середньою освітою
	Модуль 3. Розвивальне навчання
Вектор IV. Дитина з особливими потребами	Модуль 1. Інтегративна освіта
	Модуль 2. Спеціальна освіта
Вектор V. Компетентний випускник	Модуль 1. Якість філологічної освіти
	Модуль 2. Якість історико-правової освіти
	Модуль 3. Якість природничо-математичної освіти
	Модуль 4. Якість економічної освіти
	Модуль 5. Якість технологічної освіти
	Модуль 6. Якість художньо-естетичної освіти
Вектор VI. Інноваційна школа	Модуль 1. Ефективний педагогічний досвід
	Модуль 2. Професійні конкурси
	Модуль 3. Презентаційна діяльність
	Модуль 4. Шкільна бібліотека
Вектор VII. Профільна школа	Модуль 1. Допрофільне та профільне навчання
	Модуль 2. Психологічний супровід профільної освіти
Вектор VIII. Сільська школа	Модуль 1. Якість освіти в сільській школі
	Модуль 2. Освітній округ
Вектор IX. Моніторинг якості освіти	Модуль 1. Моніторинг якості дошкільної освіти
	Модуль 2. Моніторинг якості загальної середньої освіти
	Модуль 3. Моніторинг якості інклюзивної освіти
	Модуль 4. Тестові технології в освіті
	Модуль 5. Моніторинг результативності здоров'язбережувальних технологій
Вектор X. Компетентний керівник	Модуль 1. Управління дошкільною освітою
	Модуль 2. Управління загальною середньою освітою
	Модуль 3. Кадровий резерв
	Модуль 4. Новопризначений керівник
Вектор XI. Обдарована дитина	Модуль 1. Всеукраїнські олімпіади
	Модуль 2. Учнівські турніри та конкурси
	Модуль 3. Психологічний супровід обдарованості
Вектор XII. Громадянське виховання	Модуль 1. Розвиток учнівського самоврядування
	Модуль 2. Сучасний класний керівник
	Модуль 3. Православна культура Слобожанщини

	Модуль 4. Якість позашкільної освіти
	Модуль 5. Якість екологічної освіти
Вектор XIII. Здоров'язбережувальна компетентність	Модуль 1. Якість фізичного виховання
	Модуль 2. Якість викладання основ здоров'я
	Модуль 3. Превентивна освіта
	Модуль 4. Школа сприяння здоров'ю
	Модуль 5. Захист Вітчизни
Вектор XIV. Атестація	Модуль 1. Атестація навчальних закладів
	Модуль 2. Атестація педагогічних працівників
	Модуль 3. Корекційна діяльність у міжатастаційний період
Вектор XV. Психологічний супровід освіти	Модуль 1. Компетентний практичний психолог і соціальний педагог
	Модуль 2. Особистісний розвиток
	Модуль 3. Соціально-психологічна реабілітація та корекція розвитку особистості
	Модуль 4. Психологічна культура педагогічного працівника

Завдання кожного модуля конкретизують поставлену мету та, як правило, передбачають: здійснення теоретичного аналізу наукових підходів до визначеної педагогічної проблеми; обґрунтування та розробку певної моделі навчально-виховної системи і мережевої взаємодії; визначення оптимальних форм реалізації даної моделі та формування інструментарію моніторингу її реалізації; узагальнення регіонального досвіду розв'язання педагогічної проблеми та розробку відповідних рекомендацій.

Реалізація завдань здійснюється на трьох рівнях (обласному, районному (міському) та на рівні навчального закладу) за такими напрямками: організаційно-методичний, науково-методичний, експериментальний, інноваційний, науково-практичний, аналітико-узагальнюючий тощо.

Суб'єктами взаємодії є структурні підрозділи Харківської академії неперервної освіти, районні (міські) методичні кабінети (центри) та дошкільні, загальноосвітні, позашкільні навчальні заклади регіону.

Методи та форми реалізації завдань модулів: обласні (районні, міські) науково-практичні конференції та інтернет-конференції; обласні (районні, міські) науково-методичні, науково-практичні, інструктивно-методичні семінари; семінари-практикуми, тренінги, майстер-класи; експериментальні майданчики; курси підвищення кваліфікації; консультації, чати; методичні виїзди в райони (міста) області (дні аналізу та регуляції) тощо.

Як приклад, наведемо структуру модуля «Якість дошкільної освіти» (вектор «Дошкільна освіта»).

Модуль «Якість дошкільної освіти»

Актуальність. Дошкільне дитинство, на думку педагогів, психологів, філософів, – найважливіший період становлення людини, який характеризується швидкими темпами опанування довкілля, самопізнання, формування інтелектуальних здібностей, моральних і духовних якостей тощо. Саме це зумовлює посилення уваги з боку держави, суспільства, освітян,

батьків до питань розвитку, навчання та виховання дітей раннього та дошкільного віку.

Важливою умовою якісної дошкільної освіти є високий рівень професійної майстерності педагогів дошкільних навчальних закладів (вихователів, музичних керівників, психологів), який досягається шляхом навчання на курсах підвищення кваліфікації та систематичною й усвідомленою самоосвітою упродовж життя.

Модуль «Якість дошкільної освіти» розроблено в площині законодавчих і нормативно-правових документів: законів України «Про вищу освіту» та «Про дошкільну освіту», Базового компонента дошкільної освіти в Україні, Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі», Програми розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» тощо. Він демонструє програму комплексного організаційного та навчально-методичного супроводу підвищення рівня професійної компетентності педагогів дошкільних навчальних закладів і науково-методичного забезпечення розвитку дітей дошкільного віку.

Специфіка. Реалізація модуля передбачає охоплення всіх питань організації життєдіяльності та ліній розвитку дитини раннього і дошкільного віку. Провідними напрямками модуля є «Організаційно-методичне забезпечення інтелектуального, мовленнєвого і художньо-естетичного розвитку дитини раннього та дошкільного віку засобами художньої літератури» та «Навчально-методичний супровід підвищення рівня професійної компетентності педагогів дошкільних навчальних закладів (вихователів, музичних керівників)».

Зміст кожного напрямку модуля конкретизується в річних планах роботи структурних підрозділів Харківської академії неперервної освіти та реалізується у практичній діяльності.

Мета: сприяння підвищенню якості дошкільної освіти шляхом пропаганди й упровадження ефективних технологій розвитку дитини дошкільного віку; підвищення професійної компетентності педагогічних працівників дошкільних навчальних закладів та здійснення просвітницької педагогічної діяльності серед батьків дошкільників.

Завдання:

1. Поширення наявних у світовій педагогічній практиці прогресивних підходів та моделей організації навчально-виховного процесу в дошкільних навчальних закладах.

2. Пропагування й розповсюдження інноваційних технологій розвитку дитини дошкільного віку.

3. Розробка, апробація та поширення технологій пропедевтичного літературного розвитку дошкільників.

4. Виявлення особливостей мовленнєвого та художньо-естетичного розвитку (засобами художньої літератури), ігрової діяльності дитини дошкільного віку, яка перебуває в дошкільних навчальних закладах регіону.

5. Ознайомлення педагогічної та батьківської громадськості зі шляхами створення безпечних для психофізичного і духовного здоров'я дитини комфортних умов життя.

6. Сприяння підвищенню рівня професійної компетентності педагогічних працівників дошкільних навчальних закладів, мотивувація педагогів до інноваційної діяльності та безперервної самоосвіти.

Модель внутрішньої та зовнішньої мережевої взаємодії. Реалізація модуля передбачає внутрішню взаємодію структурних підрозділів Академії (кафедри методики дошкільної та початкової освіти, кафедри управління якістю освіти, кафедри валеологічної та інклюзивної освіти, секції розвивального навчання, секції інформатизації та дистанційної освіти, Центру громадянського виховання, Центру здорового способу життя) та зовнішню – співробітництво з районними (міськими) методичними кабінетами (центрами), керівниками районних (міських) об'єднань вихователів дошкільних навчальних закладів, вихователів груп раннього віку, музичних керівників дошкільних навчальних закладів (див. рис.1).

Напрями діяльності:

I. Організаційно-методичний: розробка й затвердження програм дослідно-експериментальної діяльності за темами: «Тенденції становлення особистості дитини дошкільного віку на початку XXI ст.: генезис ігрової та мовленнєвої діяльності, художньо-естетичного розвитку, формування пропедевтичних літературних компетентностей», «Забезпечення реалізації пропедевтичного етапу Концепції літературної освіти в Україні», «Формування професійної компетентності та розвиток інформаційної культури вихователів дошкільних навчальних закладів»; проведення науково-практичних семінарів із питань науково-дослідної роботи для різних категорій педагогічних працівників ДНЗ; здійснення навчальної та просвітницької діяльності на курсах підвищення кваліфікації та фахових спецкурсах для вихователів груп раннього віку, вихователів різновікових груп, музичних керівників ДНЗ; створення бази даних розвивальних технологій, які використовуються в ДНЗ Харківського регіону; організація роботи тимчасових творчих колективів педагогів та експериментальних ДНЗ.

II. Науково-методичний: визначення показників і розробка моніторингового інструментарію щодо визначення особливостей ігрової та мовленнєвої діяльності дошкільників, художньо-естетичного розвитку дітей засобами художньої літератури, сформованості пропедевтичних літературних компетентностей, рівня сформованості професійної компетентності й інформаційної культури педагогічних працівників ДНЗ; систематизація форм, методів і прийомів формування професійної компетентності й інформаційної культури педагогічних працівників ДНЗ; створення науково-методичних посібників, методичних рекомендацій, навчально-методичних матеріалів для аудиторної та самостійної роботи слухачів курсів підвищення кваліфікації різних категорій педагогічних працівників ДНЗ, розвивально-навчальних посібників для дітей дошкільного віку.

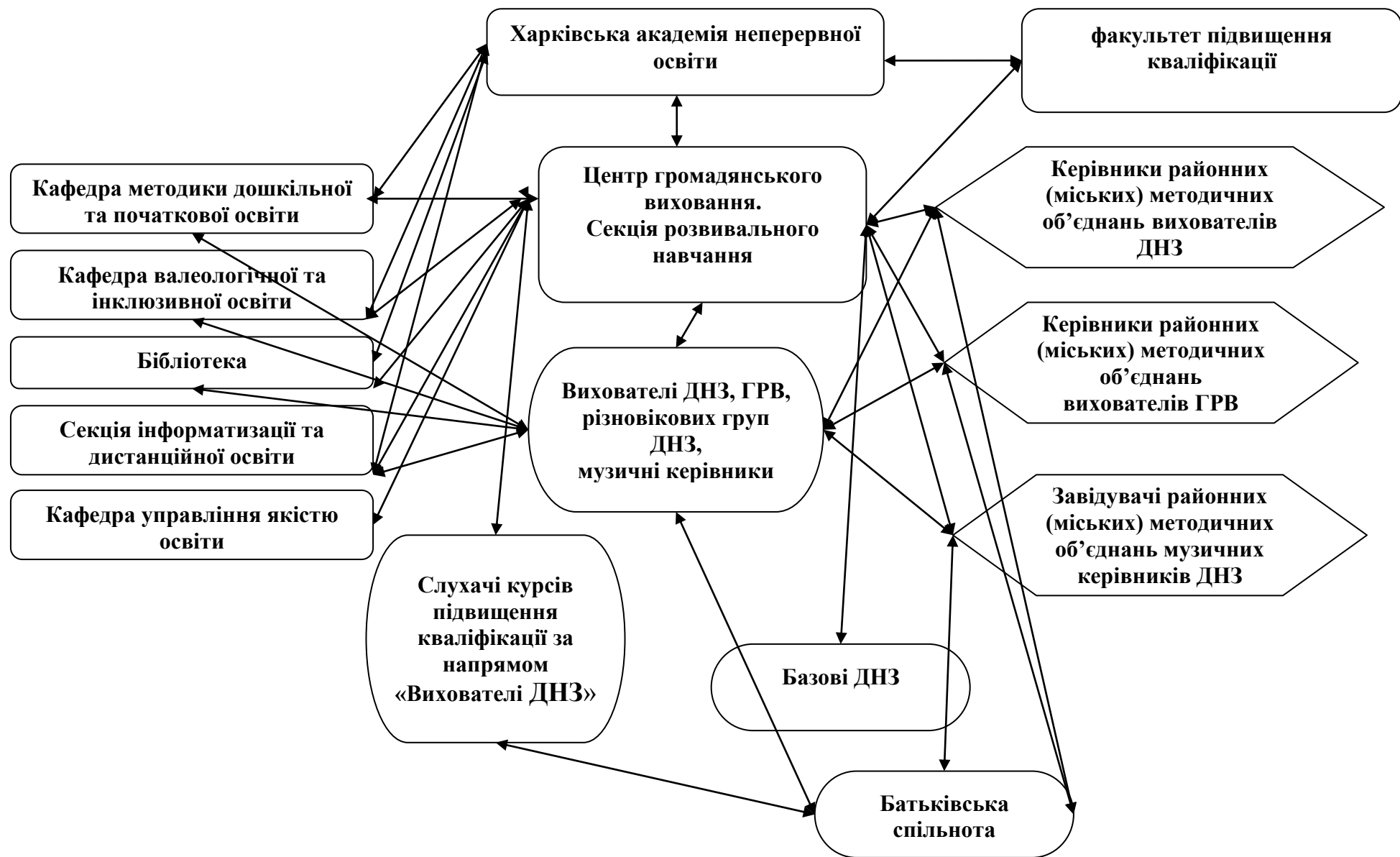

Рис.1. Модель внутрішньої та зовнішньої мережевої взаємодії при реалізації модуля «Якість дошкільної освіти»

III. Науково-практичний: проведення моніторингу щодо визначення особливостей ігрової та мовленнєвої діяльності дошкільників, художньо-естетичного розвитку дітей засобами художньої літератури, сформованості пропедевтичних літературних компетентностей, рівня сформованості професійної компетентності та інформаційної культури педагогічних працівників ДНЗ; упровадження технологій формування професійної компетентності та розвитку інформаційної культури вихователів ДНЗ під час проходження курсів підвищення кваліфікації та спецкурсів; сприяння творчій самореалізації та творчому пошуку педагогічних працівників ДНЗ у системі неперервної педагогічної освіти; поширення ефективного педагогічного досвіду.

IV. Інноваційний: створення програм освітньої діяльності для слухачів курсів підвищення кваліфікації (напрями – «вихователі ДНЗ», «вихователі груп раннього віку») за темою «Розвивальна модель дошкільної освіти», програми освітньої діяльності для слухачів курсів підвищення кваліфікації (напрямок – «керівники Р(М)МО вихователів ДНЗ»); видання альманаху педагогічної творчості вихователів ДНЗ «Обрії педагогічної майстерності. Дошкілля».

V. Експериментальний: апробація технологій щодо забезпечення реалізації пропедевтичного етапу Концепції літературної освіти в Україні, формування професійної компетентності та розвитку інформаційної культури вихователів ДНЗ під час проходження курсів підвищення кваліфікації та спецкурсів; апробація матеріалів авторських розвивально-навчальних посібників для дітей дошкільного віку; моніторинг ефективності впровадження технологій формування професійної компетентності та розвитку інформаційної культури ДНЗ.

VI. Аналітично-узагальнюючий: узагальнення ефективного досвіду роботи щодо реалізації пропедевтичного етапу Концепції літературної освіти в Україні, використання технологій формування професійної компетентності та розвитку інформаційної культури вихователів ДНЗ.

VII. Просвітницький: розробка рекомендацій для педагогічних працівників ДНЗ щодо здійснення просвітницької роботи серед батьків із питань розвитку дітей раннього та дошкільного віку.

Висновки. Модель багатовекторної системи неперервної освіти на основі програмно-цільового підходу, запроваджена в Харківському регіоні, забезпечує комплексне розв'язання задач науково-методичного супроводу інноваційної діяльності в навчальних закладах і сприяє модернізації процесу підвищення кваліфікації педагогічних працівників у курсовий та міжкурсний періоди. Подальшу роботу в умовах розбудови запропонованої моделі спрямовано на розвиток мережевої взаємодії методичних служб усіх рівнів з метою підвищення якості освіти в регіоні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бесєдін В. Ф. Прогнозування і розробка програм : метод. посібник / В.Ф. Бесєдін [та ін.]. – К., 2000. – 468 с.

2. Клиланд Д. Системный анализ и целевое управление / Д. Клиланд, В.Кинг. – М. : Сов. радио, 1974. – 279 с.

3. Підласий І. П. Діагностика та експертиза педагогічних проектів : навч. посібник / І. П. Підласий. – К. : Україна, 1998. – 343 с.

4. Поспелов Г. С. Программно-целевое планирование и управление / Г.С.Поспелов, В. А. Ириков. – М. : Сов. радио, 1976. – 424 с.

5. Скаткин М. М. Методология и методика педагогических исследований / М. М. Скаткин. – М. : Педагогика, 1986. – 152 с.

6. Шершньова З. Є. Стратегічне управління: підручник / З. Є. Шершньова. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2004. – 699 с.

Дата надходження до редакції: 16. 11. 2012 р.